

Oikeusministeriö
Diaarinumero VN/3528/2021

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto oikeusministeriölle koskien yhdenvertaisuuslain osittaisuudistusta

Lastensuojelun Keskusliitto (LSKL) kiittää oikeusministeriötä mahdollisuudesta lausua mietinnöistä koskien yhdenvertaisuuslain osittaisuudistusta. **Keskusliitto kommentoi lausunnossaan oikeusministeriön työryhmän luonnosta hallituksen esitykseksi.**

Esitysluonnoksen keskeiset ehdotukset

Ehdotuksen tavoitteena on laajentaa yhdenvertaisuussuunnittelu ja yhdenvertaisuuden edistäminen koskemaan varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia. Lisäksi ehdotuksen tavoitteena on selkeyttää ja tarkentaa kohtuullisia mukautuksia koskevaa sääntelyä niin, että se vastaa paremmin vammaisyleissopimusta, sen tulkintasuosituksia ja voimassa olevaa oikeuskäytäntöä. Tavoitteena on myös vahvistaa oikeusturvaa syrjintäasioissa ja edistää syrjintää epäilevän pääsyä tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin muuttamalla hyvityksen vaatimista koskevaa sääntelyä. Lisäksi tavoitteena on kehittää lainsäädäntöä niin, että häirintään ja muuhun syrjintään voidaan puuttua myös silloin, kun se ei kohdistu yksittäiseen henkilöön. Tarkoituksena on myös selkeyttää varhaiskasvatuksen järjestäjän ja palveluntuottajan ja koulutuksen järjestäjän vastuuta puuttua tiedossaan olevaan häirintään.

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto

Velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa

Keskusliitto kannattaa **yhdenvertaisuussuunnitteluvollisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämisen velvollisuuden laajentamista koskemaan varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palvelun tuottajia**. Keskusliitto katsoo, että tämä vahvistaisi yhdenvertaisuustyötä ja syrjintään puuttumista kasvatuksen ja koulutuksen kentällä, kun systemaattinen työ yhdenvertaisuuden edistämiseksi alkaisi jo kasvatus- ja koulutuspolun alusta. Keskusliitto painottaa, että yhdenvertaisuuden edistäminen on viranomaisen velvoite jo nyt.

Lastensuojelun Keskusliitto katsoo, että velvoite vahvistaisi lapsen oikeuksien toteutumista, erityisesti syrjimättömyyttä. **Lasten ennakkollinen oikeusturva vahvistuu, kun varhaiskasvatusyksiköissä määritellään, miten yhdenvertaisuutta edistetään, miten syrjintä tunnistetaan ja miten siihen puututaan.**

Velvoite tukee myös varhaiskasvatuksen tavoitteiden (varhaiskasvatulaki 3 §) toteutumista. Se myös sopii yhteen tunne- ja turvataitojen sekä vuorovaikutustaitojen opettelun kanssa. Esitetty muutos edistäisi myös vanhempien osallisuutta, kun nämä voisivat osallistua yhdenvertaisuussuunnitteluprosessiin tai esimerkiksi pyytää yhdenvertaisuussuunnitelmaa nähtäväksi ja tarvittaessa vedota siihen.

Yhdenvertaisuuden systemaattisempi vahvistaminen on sekä lasten että vanhempien etu ja kuten esityksen lapsivaikutusten arvioinnissa todetaan, muutos edistää erityisesti heikoimmassa asemassa olevien lasten ja lapsiperheiden oikeuksien toteutumista. Keskusliitto muistuttaa lisäksi, että yhdenvertaisuutta edistävä työyhteisö on myös henkilökunnan hyvinvoinnin kannalta merkittävä seikka ja siten myös henkilökuntaa rekrytoivan varhaiskasvatuksen järjestäjän etu – erityisesti tilanteessa, jossa varhaiskasvatuksen ammattilaisista on pulaa.

Esityksessä ehdotetaan, että kunta vastaisi siitä, että sen alueella toimiville **perhepäivähoidon ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatuksen toimijoille laaditaan toimipaikkakohtaisen suunnitelman sijaan yhteistyössä näiden toimijoiden kanssa yhteiset yhdenvertaisuussuunnitelmat**. On perusteltua, että erityisesti pienten toimijoiden osalta kunnalla on suurempi vastuu yhdenvertaisuussuunnitelman laatimisesta. Samalla herää kuitenkin kysymys siitä, jäävätkö kuntatasoiset yhdenvertaisuussuunnitelmat liian yleiselle tasolle. **Ratkaistavaksi jää, miten huolehditaan siitä, että yhdenvertaisuussuunnitelma kiinnittyy riittävästi jokaisen perhepäivähoito- ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatusyksikön arkeen ja edistää yhdenvertaisuutta.**

Häirintä

Keskusliitto kannattaa **häirinnän määritelmän muuttamista niin, että se sisältäisi myös ihmisryhmään kohdistuvan häirinnän**. On tärkeää, että tällaiseen toimintaan voidaan puuttua ilman, että yksittäinen ihminen joutuu laittamaan itsensä likoon ja mahdollisesti alttiiksi esimerkiksi maalitukselle. Erityisesti lasten ja nuorten kohdalla tällaisen edellyttäminen olisi täysin kohtuutonta. Ehdotettu muutos mahdollistaisi myös sen, että huomio kiinnittyisi yhden ihmisen kokemuksen sijaan rakenteelliseen, ihmisryhmiä koskevaan syrjintään.

Lastensuojelun Keskusliitto kannattaa ehdotusta siitä, että häirintään puuttumisen laiminlyönti määriteltäisiin syrjinnäksi. **Keskusliitto katsoo, että häirintään puuttumista on edellytettävä kaikilla koulutusjärjestelmän tasoilla. Kirjauksen voi olettaa johtavan parempaan tietoisuuteen ja ymmärrykseen ja sitä kautta tehokkaampaan puuttumiseen**. Keskusliitto muistuttaa, että oikeuksien ja oikeusturvan toteutuminen edellyttää, että niin työntekijät, vanhemmat kuin lapset itse ovat tietoisia lapsen oikeuksista ja oikeusturvakeinoista.

Kohtuulliset mukautukset

Lastensuojelun Keskusliitto kannattaa ehdotusta koskien kohtuullisia mukautuksia. Kuten esityksessä todetaan, on voimassa oleva muotoilu suppea eikä vastaa vammaisyleissopimuksen edellytyksiä. Keskusliitto katsoo, että mukautusten arvioinnin perustaminen ensisijaisesti vammaisen henkilön tarpeisiin on kannatettava, sillä se selkeyttää arviointia.

Esityksen vaikutukset

Lastensuojelun Keskusliitto haluaa korostaa, että tavoitteiden toteutuminen edellyttää paitsi riittävää informaatio-ohjausta, myös riittävää työntekijämäärää. Koko yhteisö ei voine sitoutua yhteiseen suunnitelmatyöhön eikä tavoitteita saavuttaa, mikäli toimintaa toteutetaan jatkuvasti vajaalla henkilöstömäärällä. **Ajankohtainen kysymys varhaiskasvatuksen henkilöstöpulasta ja henkilöstön vaihtuvuudesta on siten myös tässä mielessä yhdenvertaisuuskysymys.**

Muut huomiot esityksestä

Lastensuojelun Keskusliitto katsoo, että yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden toteutumiseksi on tärkeää, että lainsäädäntö on selkeää ja yhdenmukaista eri syrjäntäperusteiden osalta, myös siltä osin, mitä tulee viranomaisten velvollisuuksiin.

Lastensuojelun Keskusliitto toivoo lisäksi jatkossa vahvempaa yhteiskunnallista keskustelua siitä, miten ratkaistaan yhdenvertaisuuskysymysten riittävä huomiointi myös esimerkiksi seura- ja harrastustoiminnassa, joiden piirissä on iso joukko lapsia ja nuoria.

Lastensuojelun Keskusliitto kannattaa toimenpiteitä, joilla vahvistetaan lasten ja nuorten oikeusturvaa ja helpotetaan syrjinnän kohteiksi joutuneen pääsyä oikeuksiinsa. Tavoitteiden toteutumiseksi keskusliitto pitää tärkeänä, että lapsille ja nuorille tiedotetaan heille ymmärrettävällä tavalla oikeuksistaan ja oikeusturvakeinoistaan.